

מניעת מחלות תעסוקתיות

מאת: ליבי קוסקס **

מחלות מקצוע גורמות סבל והפסדים עצומים בעולם העבודה. עם זאת, מחלות המקצוע והמחלות הקשורות לעבודה נשארות עלומות בהשוואה לתאונות עבודה, למרות שהן גורמות למוות של פי שישה אנשים בכל שנה. יתר-על-כן, האופי של מחלות מקצוע משתנה במהירות: שינויים טכנולוגיים וחברתיים, יחד עם תנאי הכלכלה הגלובלית, מחמירים את הסיכונים הבריאותיים הקיימים ויוצרים סיכונים חדשים. מחלות מקצוע המוכרות היטב, כמו "אבקת הריאות" (pneumoconioses), עדיין נפוצות מאוד, בעוד שמחלות מקצוע חדשות יחסית, כגון הפרעות נפשיות והפרעות שריר-שלד (MSDs), נמצאות בעלייה. כ-2.34 מיליון בני אדם מתים בכל שנה מתאונות ומחלות הקשורות לעבודה. מתוכם, הרוב הגדול, כ-2.02 מיליון – מתים ממגוון רחב של מחלות הקשורות לעבודה. מתוך כ-6,300 מקרי מוות שמתרחשים בכל יום, 5,500 נגרמים ע"י סוגים שונים של מחלות הקשורות לעבודה. ארגון העבודה הבינלאומי (ILO) מעריך ש כ-160 מיליון מקרים של מחלות לא-קטלניות הקשורות לעבודה מתרחשים מדי שנה.

מה היא מחלת מקצוע? מחלת מקצוע היא מחלה הנגרמת כתוצאה מחשיפה לגורמי סיכון הנובעים מעבודה. זיהוי המקור התעסוקתי של מחלה, ברמה האישית, מחייב ביסוס של קשר סיבתי בין המחלה לבין החשיפה של העובד לגורמי סיכון מסוימים במקום העבודה. למרות שחלה התקדמות רבה בהתמודדות עם האתגרים שמציבות מחלות המקצוע, קיים צורך דחוף להגביר את יכולתן של מערכות בטיחות ובריאות בעבודה למנוע אותן. במאמץ משותף של ממשלות, ארגוני מעסיקים ועובדים, המאבק נגד מגפה סמויה זו חייב לבלוט בסדר היום החדש בתחום הבטיחות ובריאות בעבודה ברמה הגלובלית והלאומית.

מיליוני עובדים ממשיכים להיות בסיכון למחלות אבקת הריאות (במיוחד צורנת, אבקת הריאות של עובדי פחם, ומחלות הקשורות לאסבסט) בשל חשיפה רחבה לצורן דו-חמצני, פחם, אסבסט ואבקות מינרלים שונות בכרייה, חציבה, בנייה ותהליכי ייצור נוספים.

המחלות הקשורות להן (מחלת ריאות חסימתית כרונית, שחפת וצורנת, סרטן הקשור לצורן דו-חמצני ואסבסט) גורמות לעתים לנכות קבועה או למוות מוקדם.

=====
** ליבי קוסקס, מנהלת מדור טיפול ושינוע חומרים כימיים, המוסד לבטיחות ולגיהות, אפריל 2013.

באשר למחלות הקשורות לאסבסט, עד שנות ה-70, היה האסבסט בשימוש נרחב בתעשיות רבות ברחבי מדינות שונות: לבידוד צינורות, דודי-חימום וספינות, לייצור בלמים, לחיזוק צמנט ולהפיכת חומרים רבים לחסיני אש. האנשים שעבדו עם אסבסט במהלך אותה תקופה נמצאים כעת בסיכון לפתח מחלה הקשורה לאסבסט (ARD), כגון רעלת אסבסט, סרטן ריאות הקשור לאסבסט ומזותליומה. למרות האיסור על שימוש באסבסט ביותר מ-50 מדינות, כולל כל המדינות החברות באיחוד האירופי, עדיין מיוצרים בכל שנה 2 מיליון טונות של אסבסט. הערכות משש מדינות במערב אירופה (צרפת, גרמניה, איטליה, הולנד, שווייץ והממלכה המאוחדת) מראות שמספר מצטבר של 200,000 מקרי מוות ממזותליומה צפויים במהלך התקופה של 1995-2029.

העלויות: מחלות מקצוע גורמות גם לעלויות עצומות. הן יכולות לרושש עובדים ואת משפחותיהם, לצמצם תפוקות ויכולת עבודה ולהגדיל באופן דרמטי את ההוצאות על טיפול רפואי. ארגון העבודה הבינלאומי מעריך שתאונות ומחלות הקשורות לעבודה גורמות לאובדן של 4% מהתוצר מהסכום הגלובלי של התוצרים הלאומיים, או כ-2.8 טריליון דולר (ארה"ב), בעלויות ישירות ועקיפות של פציעות ומחלות.

צעדים למניעת מחלות מקצוע: ממשלות רבות וארגוני מעסיקים ועובדים שמים כעת דגש גדול יותר על המניעה של מחלות מקצוע. מניעה יעילה של מחלות מקצוע דורשת שיפור מתמשך במערכות הלאומיות לבטיחות ובריאות בעבודה, תכניות פיקוח ומניעה, ומערכות פיצוי בכלל המדינות החברות בארגון העבודה הבינלאומי, עם עדיפות למאמץ משותף של ממשלות וארגוני מעסיקים ועובדים. אלה צריכים להזין תכניות מודעות ותמיכה, כולל מסעות פרסום גלובליים ולאומיים, לקידום הבנה טובה יותר אודות היקף הבעיה והצורך בפעולה דחופה על ידי בעלי עניין, כולל מקבלי החלטות, נושאי משרות בכירות בממשלה, מוסדות ביטוח לאומי, מעסיקים ועובדים וארגוניהם, מפקחי עבודה ואנשי מקצוע בתחום הבטיחות והבריאות בעבודה.

=====

** ליבי קוסקס, מנהלת מדור טיפול ושינוע חומרים כימיים, המוסד לבטיחות ולגיהות, אפריל 2013.